

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 4/2025. (VI. 4.) AB HATÁROZATA

a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 115. §-a, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 9.Bpkf.570/2024/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 115. §-a, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 9.Bpkf.570/2024/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó személyesen eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] 1.1. Az indítványozót a Fővárosi Törvényszék 15.B.2017/2019/156. számú ítéletével, valamint a Fővárosi Ítélőtábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.170/2020/42. számú ítéletével bűnösnek mondta ki, és 10 évi fegyházbüntetésre ítélte.
- Az indítványozó 2023 decemberében indítványozta a márianosztrai büntetés-végrehajtási intézetben a végrehajtási fokozat (eggyel enyhébb) megváltoztatására irányuló eljárást. A Budapest Környéki Törvényszék 34.SZV.3303/2023/6. számú, 2024. április 16-án kelt végzésével – mivel a büntetés-végrehajtási intézet visszavonta az előterjesztést, tekintettel arra, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 115. §-a 2024. március 1-jével történő hatályon kívül helyezésével megszűnt a fokozatváltás jogintézménye – megszüntette az eljárást. Az indítványozó fellebbezéssel élt, amelyben azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött határidőben a fokozatváltási kérelméről. A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 9.Bpkf.570/2024/2. számú végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság indokolásában teljesen figyelmen kívül hagyta a fellebbezésben az eljárás időtartamának túllépésére vonatkozó érvet, amellyel nem tett eleget indokolási kötelezettségének. Az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a régi szabályok alkalmazásával, a fokozatváltás esetén a feltételes szabadságra bocsátás időtartama esetében sokkal, szám szerint hét hónappal kedvezőbb lett volna. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó az észszerű időn belüli elbírálás sérelmére hivatkozott a bírósági eljárással kapcsolatban. Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét abban látta, hogy álláspontja szerint a bíróságok döntéseiket nem az Alaptörvénnyel összhangban hozták meg. Az indítványozó álláspontja szerint a Bv. tv. 115. §-ának hatályon kívül helyezése ellentétes a személyi szabadsághoz való

joggal, mert a fokozatváltás jogintézménye kedvezőbb volt az elítéltek számára a feltételes szabadságra bocsátás szempontjából.

II.

- [4] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [5] 2. A Bv. tv. indítvány elbírálása szempontjából releváns rendelkezései:

„50. § (1) A büntetés-végrehajtási bíró

[...]

c) e törvény eltérő rendelkezése hiányában az indítvány, illetve az előterjesztés beérkezését követő, vagy hivatalból történő eljárás esetén, az eljárás alapjául szolgáló ténynek vagy körülménynek a tudomására jutásától számított

ca) harminc napon belüli, fogva lévő elítélt esetén tizenöt napon belüli időpontra tűzi ki a meghallgatást,

cb) negyvenöt napon belüli, fogva lévő elítélt esetén harminc napon belüli időpontra tűzi ki a tárgyalást,

cc) harminc napon belül hozza meg a döntést, ha az iratok alapján határoz,”

„436/B. § (1) E törvénynek a büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló 2023. évi XCVII. törvény (a továbbiakban: Mód. tv. 1.) által bevezetett kategória-besorolási rendszerét a végrehajtási fokozatokhoz igazodó rezsimszabályok alá besorolt elítéltek esetében a következők szerint kell megfeleltetni:

a) I. kategóriába kerül az az elítélt, akit

aa) társadalmi kötődés programba vontak be,

ab) fogház enyhébb rezsim alá soroltak be,

ac) fiatalkorúak fogháza enyhébb vagy általános rezsim alá soroltak be,

b) II. kategóriába kerül az az elítélt, akit

ba) fogház általános rezsim alá soroltak be,

bb) börtön enyhébb rezsim alá soroltak be,

bc) fiatalkorúak fogháza szigorúbb, fiatalkorúak börtöne enyhébb vagy általános rezsim alá soroltak be,

c) III. kategóriába kerül az az elítélt, akit

ca) fegyház enyhébb rezsim alá soroltak be,

cb) börtön általános rezsim alá soroltak be,

cc) fogház szigorúbb rezsim alá soroltak be,

cd) fiatalkorúak börtöne szigorúbb rezsim alá soroltak be,

d) IV. kategóriába kerül az az elítélt, akit

da) fegyház általános rezsim alá soroltak be,

db) börtön szigorúbb rezsim alá soroltak be,

e) V. kategóriába kerül az az elítélt, akit fegyház szigorúbb rezsim alá soroltak be.

(2) A bv. intézetnek az (1) bekezdés szerinti kategória-besorolást a Mód. tv. 1. e törvényt módosító rendelkezéseinek hatálybalépését követő kilencven napon belül kell elvégeznie. Az elítélt ez idő alatt is szerezhethet kreditpontot, amiről a BFB a besorolástól számított első összesítéskor dönt, és ha az elítélt ezen időpontig egy évet már letöltött a szabadságvesztésből, akkor a megszerzett kreditpontok alapján kategória-előresorolására is sor kerülhet.

(3) Ha a (2) bekezdés szerinti megfeleltetés időpontjáig az elítélten olyan újabb szabadságvesztést kell végrehajtani, amely esetén a Mód. tv. 1. e törvényt érintő rendelkezései alapján kockázatelemzésnek és új kategória-besorolásnak van, illetve lehet helye, az elítélt kategória-besorolását a Mód. tv. 1. e törvényt érintő rendelkezései szerint kell elvégezni.

(4) Az (1) bekezdés szerinti megfeleltetésről az elítéltet tájékoztatni kell. A fogvatartotti nyilvántartásban az elítéltnek mind a korábbi rezsimbe sorolást, mind a kategória-megfeleltetést – az (1) bekezdés szerinti hivatkozással – fel kell tüntetni. Az elítélt a bv. intézet parancsnokánál panasszal élhet, ha a bv. intézet nem megfelelően alkalmazta az (1) bekezdésben meghatározott megfeleltetési szabályokat.

(5) Az elítélt által megszerezhető kreditpontok számát és a kategória-előresorolás ütemezését az (1) bekezdés szerinti megfeleltetés szerinti kategória-besorolás és a szabadságvesztés még végrehajtásra váró tartama, továbbá, ha az elítélt folyamatosan több szabadságvesztést tölt, ezek együttes tartama alapján kell kiszámolni.”

III.

- [6] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [7] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [8] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 26. § (1) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [9] 1.1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján történő vizsgálata eredményeként azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek nem felel meg.
- [10] Az alkotmányjogi panasz megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 26. § (1) bekezdését], valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [IV. cikk (1) bekezdése]. Az indítvány a Bv. tv. 115. §-át jelöli meg mint támadott jogszabályi rendelkezést, azonban valójában annak hatályon kívül helyezését sérelmezi, az alkotmányjogi panaszban viszont nem jelölte meg a Bv. tv. 115. §-át hatályon kívül helyező jogszabályi rendelkezést.
- [11] A Bv. tv. 115. §-át a büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló 2023. évi XCVII. törvény helyezte hatályon kívül. A módosító rendelkezés azonban 2024. március 3-ával hatályát veszítette. Így mind a módosító, mind a módosított jogszabály hatályát veszítette. Az Abtv. 41. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság a hatályon kívül helyezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét is megállapíthatja, ha az adott esetben még alkalmazandó (lásd például: 34/2019. (XI. 29.) AB határozat, Indokolás [24]), az indítványozó ügyében azonban egyik jogszabályi rendelkezést sem kell már alkalmazni.
- [12] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti indítványelem tekintetében érdemi alkotmánybíróági eljárás lefolytatásának nincs helye.
- [13] 1.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz indítvány vizsgálata kapcsán azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek csak részben felel meg. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §-át], az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [28. cikk, IV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése], valamint a támadott bírói döntést.
- [14] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke nem tartalmaz az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot [vö.: 3024/2025. (I. 21.) AB. végzés, Indokolás [8]; 3286/2023. (VI. 15.) AB végzés, Indokolás [27]; 3171/2022. (IV. 12.) AB végzés, Indokolás [21]; 3466/2020. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [23]; 3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]], ezért az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti követelményt.
- [15] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azt sérelmezi, hogy egy esetleges fokozatváltás esetén a feltételes szabadságra bocsátás időtartama kedvezőbb lehetett volna a számára, ezért sérült a személyi szabadsághoz fűződő joga. Az alkotmányjogi panasz ebben a részében valójában a bírói döntés tartalmát kifogásolja, nem tartalmaz azonban alkotmányjogilag értékelhető indokolást abban

a tekintetben, hogy a bírói döntés miért és mennyiben sérti az Alaptörvény IV. cikkét, ezért érdemi eljárásnak ebben a tekintetben nincs helye.

- [16] Az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben tartalmaz részletes, alkotmányos elven alapuló indokolást, így az alkotmányjogi panasz ebben a tekintetben megfelel a határozott kérelem követelményének.
- [17] 1.3. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [18] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette annak vizsgálatát, hogy megalapozta-e az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét az, hogy az eljárás késedelmére vonatkozó fellebbezésben foglalt érvekre nem tartalmazott indokolást a másodfokú bíróság döntése. További vizsgálandó kérdés, hogy okozhatta-e az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az, hogy a bíróság nem határidőben hozta meg döntését, és ennek következtében a jogszabályváltozásra tekintettel nem született érdemi döntés a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatására irányuló eljárásban, amely azt eredményezhette, hogy potenciálisan hátrányosabb helyzetbe került a feltételes szabadságra bocsátás szempontjából.
- [19] 2. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

- [20] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [21] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jognak az ügy megítélése szempontjából releváns alkotmányos elveit.
- [22] 1.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet későbbi döntéseiben továbbfejlesztett. Az Alaptörvény hatálybalépése után az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nem csak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]). A tisztességes eljárás (fair trial) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]].
- [23] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése de facto nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]].
- [24] 1.2. Az Alkotmánybíróság 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye

a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {Indokolás [26]}. Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését jelenti, ha a bíróságok indokolása nem elégséges és szükséges mértékben tartalmazza azt, hogy a bíróság mit vett figyelembe és értékelésbe a jogkövetkeztetés végett {3476/2023. (XI. 7.) AB végzés, Indokolás [30]}.

- [25] 1.3. A tisztességes eljáráshoz való jog garanciális szabályainak egyike az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. Az Alkotmánybíróság a bírósági eljárás elhúzódására, és emiatt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog sérelmére alapított alkotmányjogi panaszokat, abban az esetben, ha nem hatottak ki az ügyben hozott bírói döntés lényegére, visszautasította {pl. 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}. Amennyiben érdemi elbírálásra került sor, azzal kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alapjogsértés megállapítása, a támadott határozat megsemmisítése nem alkalmas minden esetben arra, hogy az eljárás elhúzódásából eredő sérelmeket orvosolja, mert azt eredményezi, hogy a már indokolatlanul hosszúra nyúlt eljárás tovább folytatódik {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [56]}. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az elhúzódó eljárásból eredő sérelmek orvoslására elsősorban az eljáró bíróságok rendelkeznek a megfelelő jogi eszközökkel.
- [26] 2. A tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatban az indítványozó az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmére, valamint az eljárás elhúzódására hivatkozott.
- [27] 2.1. Az indítványozó azt kifogásolta, hogy a bíróság nem reagált arra a fellebbezésben foglalt kifogására, miszerint az elsőfokú bíróság túllépte a döntésre rendelkezésre álló határidőt. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a másodfokú bíróság döntésének indokolásában valóban nem tért ki az indítványozó ezen kifogására, azonban az eljárás lényege, a jogszabályi környezet megváltozása okán történő megszüntetés szempontjából ezen kifogás indokolása nem volt releváns. Az ügy érdemi kimenetelét, az eljárás megszüntetését ezen indokolási elem elmaradása nem befolyásolhatta, mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem állapította meg az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét.
- [28] 2.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott arra, hogy az eljáró bíróságok nem tartották be a Bv. tv.-ben meghatározott határidőt.
- [29] A Bv. tv.-ben meghatározott határidő a büntetés-végrehajtási bírói eljárások mielőbbi befejezését szolgálja, amely az elbírálandó kérdéstől függően eltérő lehet. Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban hangsúlyozta, hogy az ügy elbírálásához szükséges időtartam megítélése törvényességi szakkérdés {3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [63]}. Ennek következtében alkotmányossági szempontból nem az egyes eljárási cselekmények és az elvégzésükre kitűzött határidők indokoltságát kell vizsgálni, hanem a bíróság azon törekvését, hogy az ügy érdemében, a tisztességes eljárás egyéb követelményeit szem előtt tartva, mielőbb döntést hozzon.
- [30] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy egyes tényeiből arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bíróság nem tartotta be a határozathozatalra előírt törvényi határidőt. Az Alkotmánybíróság több döntésében is hangsúlyozta, hogy az elhúzódó eljárás miatt bekövetkező alaptörvényellenesség orvosolható a rendes bírósági eljárás során, büntetőeljárásban például a büntetéskiszabás során {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [88]}.
- [31] 2.3. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási bíró, a törvényi határidőt túllépve, a jogszabályi környezet megváltozása után, a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésének visszavonását követően megszüntette az eljárást, és nem döntött érdemben az indítványozó elítélt fokozatváltási kérelméről. A következőkben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy jelen ügyben a döntéshozatal ezen késedelme okozott-e alapjogsérelmet, és ha igen, akkor volt-e, illetve van-e mód annak orvoslására a későbbi eljárás során.
- [32] Az ügy megítélése szempontjából lényeges körülmény, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozót a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) alapján ítélték fegyház fokozatban végrehajtandó szabadságvesztésre. A régi Btk. 47. § (2) bekezdése alapján a feltételes szabadságra bocsátás ideje a végrehajtandó szabadságvesztés fokozatához igazodik. Ez alapján a feltételes szabadságra bocsátásra fegyházban a büntetés legalább négyötöd részének, börtönben a büntetés háromnegyed részének kitöltését követően kerülhet sor. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiak-

ban: Btk.) hatálybalépésekor a Bv. tv. átmeneti rendelkezései között a 436. § (2) bekezdése rögzítette, hogy akit a régi Btk. alapján ítélték el, azon elítéltek esetében a feltételes szabadságra bocsátásra a régi Btk.-t kell alkalmazni. Ennek azért van jelentősége, mert a Btk. már nem a fokozatokhoz köti a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

- [33] Ebből következően jelen ügyben, az indítványozó esetében a feltételes szabadságra bocsátás ideje a szabadságvesztés végrehajtási fokozatához igazodott. Éppen ezért a fokozatváltásra irányuló eljárás érdemi elbírálása, adott esetben kedvező döntés esetén az enyhébb fokozat (egyéb feltételek megléte esetén történő) megállapítása kihatott, illetve kihathatott volna a feltételes szabadságra bocsátás idejére. A fokozat módosítása ugyanis megváltoztatja a büntetésnek azon tartamát is, amelynek elteltével a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége megnyílik. Ennek megfelelően tehát, ha az elítélt enyhébb végrehajtási fokozatba kerül, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége korábban nyílik meg, mint az eredetileg meghatározott fokozatban. Jelen ügyben tehát az érdemi döntéshozatal elmaradása magában hordozta annak a lehetőségét, hogy az indítványozó – pozitív döntés esetén – valóban kedvezőbb helyzetbe került volna.
- [34] 2.4. A fokozatváltás intézménye 2024. március 1-jével, a kategória- és kreditrendszer bevezetésével megszűnt. A Bv. tv. 436/B. §-a alapján a végrehajtási fokozatokhoz igazodó rezsimszabályok alá besorolt elítéltek esetében a hatálybalépést követő kilencven napon belül a büntetés-végrehajtási intézetnek el kell végeznie az elítéltek kategóriába történő besorolását. A megfeleltetés szempontjait a Bv. tv. 436/B. §-a tartalmazza. Ennek megfelelően például egy elítéltet, aki fegyházfokozatban tölti a büntetését, III–IV–V. kategóriába kell átsorolni, attól függően, hogy enyhébb, általános vagy szigorúbb rezsimben töltötte a büntetését. Börtönfokozatnál ez a II–III–IV. kategóriát jelenti. Lényeges szabály, hogy a megfeleltetésről az elítéltet tájékoztatni kell. A megfeleltetés ellen az elítélt panasszal élhet. Az elítélt által megszerezhető kreditpontok számát és a kategória-előresorolás ütemezését a megfeleltetés szerinti kategória-besorolás és a szabadságvesztés még végrehajtásra váró tartama alapján kell kiszámolni.
- [35] A korábbi szabályok alapján a szabadságvesztés végrehajtására eggyel enyhébb fokozat kijelölésére akkor volt lehetőség, ha a büntetés célja az elítélt személyiségére, előéletére, egészségi állapotára, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés tartamára, a társadalomba való beilleszkedési készségére tekintettel is elérhető volt. Lényeges kiemelni, hogy az újonnan bevezetett kategória az egyéniesítés alapján működtetett végrehajtási környezet, amely igazodik az elítéltek visszaesési és fogvatartási kockázatához, magatartásához, együttműködési készségéhez. A kategóriarendszert kiegészítő kreditrendszer teremti meg az egyes kategóriák közötti váltás objektív alapon álló keretrendszerét, amelynek keretében kreditpontok segítségével értékelésre kerül az elítéltek magatartása, együttműködési készsége és a reintegrációs tevékenységben való részvétele.
- [36] 2.5. A kategória-rendszer azonban – még a kategória-előresorolással sem – teremtette meg annak a lehetőségét, hogy az elítélt enyhébb végrehajtási fokozatba kerüljön, amely a régi Btk. alapján elítéltek esetében azt eredményezte, hogy a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, mivel a végrehajtási fokozathoz igazodik, nem tudott időben előrébb kerülni. Ezt a helyzetet kívánta rendezni az online csalások elleni további hatékony fellépés érdekében szükséges és egyéb törvények módosításáról szóló 2024. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 42. §-a, amely a Bv. tv. átmeneti rendelkezéseit kiegészítette a 436/D. §-sal, amely 2025. március 1-jén lépett hatályba. Az új rendelkezés (3) bekezdése megoldást jelent az indítványozó által felvetett problémára, a régi Btk. alapján elítéltek kedvezményes feltételes szabadságra bocsátási lehetőségének további biztosítására, a fokozatváltás megszüntetése ellenére. A rendelkezés szerint, ha a fegyház fokozatú elítéltet a III. – vagyis a számára legkedvezőbb – kategóriába sorolják, akkor a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége úgy alakul, mintha kedvezőbb fokozatba sorolták volna (azaz igazodik a börtön fokozatból történő háromnegyed rész kitöltése utáni időponthoz). Hasonlóképpen alakul a börtön fokozatos elítélt esetén, ha a – számára legkedvezőbb – II. kategóriába sorolják, akkor a feltételes szabadságra bocsátás a büntetés kétharmad részének kitöltése után esedékessé válik. Ez a kedvezmény azonban – a fokozatváltást kizáró okokkal összhangban – nem alkalmazható akkor, ha az elítélt erőszakos többszörös visszaeső, a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést tölt. A Módtv. indokolása szerint a módosítás kizárólag a kategóriarendszer bevezetésével és a fokozatváltás lehetőségének kivezetésével bekövetkezett, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára vonatkozó hátrányos változás következményeit küszöböli ki.
- [37] 3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy ha a bíróság nem dönt határidőben az elítélt fokozatváltási kérelméről, az általánosságban önmagában nem feltétlenül okoz alapjogsérelmet, mert a fokozatváltásról szóló dön-

tés meghozatalakor mérlegelendő szempontok figyelembevételére lehetőség van a megfeleltetés során az elítélt kategóriába történő besorolásának meghatározásakor. Jelen ügy annyiban speciális, hogy az indítványozó elítélre még a régi Btk. szabályai voltak irányadók, amely alapján a végrehajtási fokozat kihatással volt a feltételes szabadságra bocsátás időtartamára. A Módtv. által beiktatott Bv. tv. 436/D. §-a rendezte ezt a helyzetet, azzal, hogy a kedvező kategóriába sorolással a régi Btk. alapján az indítványozó számára is megteremtődött a kedvezőbb feltételes szabadságra bocsátás lehetősége. A Bv. tv. – Módtv. által beiktatott – 436/D. § (5) bekezdése előírja azt is, hogy ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége már esedékessé válik, a bv. intézet a feltételes szabadságra bocsátás tárgyában annak bekövetkezésétől számított harminc napon belül tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak. Ez az indítványozó esetében is megoldást jelent.

- [38] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a 2025. március 1-jén hatályba lépett új szabályozás sem jelent azonban teljes körű megoldást azon elítéltek számára, akiknek a kedvezőbb feltételes szabadságra bocsátása esetlegesen a Mód. tv. hatálybalépése előtt, de a fokozatváltás megszüntetése után következhetett volna be.
- [39] 4. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során arra a következtetésre jutott, hogy nem állapítható meg egyértelműen az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme, ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [40] Az Alkotmánybíróság azonban felhívja a figyelmet arra, hogy a bírósági döntés elmaradása vagy az eljárás elhúzódása magában rejti – a tisztességes eljáráshoz való jogon túlmenően – további alapjogsérelem okozásának lehetőségét is, amelynek orvoslására alapvetően a rendes bírósági eljárásban van lehetőség. Az, hogy az eljárás milyen mértékű elhúzódása jelenthet alapjogsérelmet, esetről esetre vizsgálendő, és az adott körülményektől is függ. Az eljárás néhány hónappal történő elhúzódása egyes esetekben nem feltétlenül jelent alapjogsérelmet, míg más esetekben, különösen, amikor az eljárás közben történő jogszabályváltozás hátrányos lehet az érintettre nézve, akár alapjogsértő is lehet. Az Alkotmánybíróság emlékeztet a bíróságok Alaptörvény XXVIII. cikkében kifejtett, illetve általánosságban a bírósági jogértelmezésre vonatkozó, Alaptörvény 28. cikkéből fakadó kötelezettségének fontosságára, miszerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük, amelynek során szem előtt kell tartani többek között a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös célokat. Különös tekintettel kell lennie ezért a bíróságoknak az eljárási határidő megtartására olyan esetekben, amikor jogszabályváltozás folytán a határidőt túllépő döntés potenciálisan hátrányos helyzetbe hozhatja az érintettet.
- [41] 5. Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2025. május 27.

Dr. Varga Réka s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3235/2024.

Megjelent a Magyar Közlöny 2025. évi 66. számában.

